

Uitgave van de Stichting De Gildetrom als voortzetting van het tijdschrift „De Gildetrom”
voorheen uitgegeven door de Bond van Schuttersgilden „Het Kwartier van Oirschot”.

„Sint-Joris-kermis”

Detail van een anonieme kopergravure (strijd uitbeelding St. Joris en de draak) naar een tekening van Pieter Bruegel van ± 1560 (welke tekening echter verdwenen is).

Cat. Lebeer nr. 52

Aangevraagde Gildefeesten 1975

- 11 mei Reusel, Vrij gildefeest.
- 25 mei Elshout, Kringdag Maasland.
- 25 mei Oostelbeers, Schuttersfeest
uitsluitend voor handboogschutters.
- 25 mei Kringdag Maasland bij O. L.
Vrouwe Schuts te Elshout
- 1 juni Boxmeer, Landjuweel.
- 8 juni Haaren, Kringdag Kwartier van
Oirschot.
- 17 aug. Hilvarenbeek, Vrij gildefeest
i.v.m. 525-jarig bestaan.
- 24 aug. Eindhoven, Kringdag Kempen-
land.

VAANDELS

Met een **vaandel** wordt alleen zijwaarts ge-
groet bij het passeren van een kerk, of bij het
passeren van een priester met „ons Heer”.

Kortom: alleen voor God. In alle andere ge-
vallen mag men het vaandel alleen presen-
teren; dus men kan het vaandel voor de borst
houden in de looprichting; derhalve nooit zij-
waarts. Alleen met het **vendel** mag men groe-
ten door dit zijwaarts te houden, b.v. bij het
passeren van een tribune waarop zich autori-
teiten bevinden.

Bij het beoordelen van de gilden die in een
gildeopectocht in Kempenland meelopen, wor-
den punten in mindering gebracht als men
bij het passeren van de tribune met het
vaandel groet.

Gilde-overheden attendeert u a.u.b. uw vaan-
del dragers op het bovenstaande.

Mathieu van der Voort

Sint-Oedenrode de hand aan de kruisboog!

Met belangstelling las ik in „De Gildetrom”
nr. 2 van juli 1974 een bericht overgenomen
uit „Midden Brabant” dd. 5-4-1974 aangaan-
de Sint-Oedenrode en zijn gilden. Het pleiten
van de heer Vermeeren tot het doen herleven
van een van de Rooise Gilden heeft mijn volle
ondersteuning en ik wil iedereen uitnodigen
mijn artikel op blz. 393 van „De Gildetrom”
nr. 28 najaar 1963 daartoe eens na te lezen.

Tevens heb ik toentertijd diverse personen
en instanties, welke belangstelling zouden
dienen te hebben, per brief opgeroepen de
koppen bij elkaar te steken teneinde tot
ontwaken van een Roois Gilde te geraken.

Ik moge u verder verwijzen naar pagina 61
van „De Gildetrom” Kerstmis 1972, alwaar
sprake is van „Peelland” dat mede ter on-
dersteuning van genoemd streven een bezoek
bracht aan het Klompendorp. Wat in 1963
niet lukte zou nu misschien wel mogelijk zijn.

In Rooij, zo'n fijn Brabants dorp met veel
gemeenschapszin, zou zo iets mogelijk moe-
ten zijn. Kan de inmiddels gunstig functio-
nerende V.V.V. soms baanbrekend werk op
dit gebied verrichten? Mogelijk tesamen met
de heemkundekring „De Oude Vrijheid”?

Het ware te proberen!

Th. v. d. Loo, Oirschot

VRAGENRUBRIEK

De redactie verklaart zich gaarne be-
reid eventuele vragen van de lezers
over alles, wat het gildewezen betreft,
te beantwoorden.

De foto van de prent van Bruegel, behorend
bij het artikel over het Sint-Joris spel, zal
wegens plaatsgebrek in een volgend nummer
geplaatst worden.

„DE GILDETROM”, driemaandelijks tijdschrift, uitgave van de Stichting „De Gildetrom”, in welke Stichting samenwerken de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden met haar Kringen: Het Kwartier van Oirschot, Peelland, Kempenland, Maasland en Het Land van Cuijk.

Hoofdredacteur: Drs. W. H. Th. Knippenberg, Socrateslaan 115, 's-Hertogenbosch, tel. 073-133993

Redacteurs: voor de Noordbr. Federatie: Math. E. M. v. d. Voort, Valklaan 6, Eindhoven, tel. 040-438521
voor Het Kwartier van Oirschot: J. A. Abrahams, Vrijthof 9, Hilvarenbeek tel. 04255-2431
voor Peelland: Alph. M. G. Niessen, Veestraat 43, Helmond, tel. 04920-24863
voor Maasland: Jan Th. M. Toorians, Willibrordusstraat 4, Loon op Zand, tel. 04166-1516
voor Kempenland: Ir. H. H. Voetman, Baljuwstraat 2, Geldrop, tel. 040-863725
voor Het Land van Cuijk: A. H. Konings, Postbus 1, Haps.

Administratie: W. C. M. Brands Hart van Brabantlaan 1200, Tilburg, tel. 013-681685

Betalingen: Rabobank te Moergestel, rekeningno. 13.45.08.874, t.g.v. Stichting De Gildetrom, (Giro-
rekening van deze bank: 1071810).

Particuliere abonnementen: f 7,50 per jaar, franco huis.

Bronvermelding: Artikelen en berichten uit dit tijdschrift mogen worden overgenomen mits „De Gildetrom”
wordt vermeld, tenzij bij het artikel of bericht uitdrukkelijk anders is aangegeven.

Het Sint-Jorisspel: de draak steken

De beroemde prent, die de Antwerpse graveur-uitgever Hieronymus Cock rond 1560 maakte naar een tekening van Pieter Bruegel de Oude en die „De kermis van St. Joris” wordt genoemd, vertelt ons tot in details hoe men in de Zuidelijke Nederlanden toen zulk een feest vierde. „Al wat er op zo'n dag te doen is in het dorp, vindt men in de beperkte ruimte van die plaat samengedrongen: de processie die terugkeert binnen de kerk met hare vanen en heiligenbeelden, ... HET GEVECHT VAN ST. JORIS TEGEN DEN DRAAK, de schermers oefening op het plein, het bolspel langs den weg, het dringelag voor de deur der herberg, het dansen van de paren, het spelen van de kinderen, het ronken van de doedelzakken, de schouw die rookt boven de hofstede van de reusachtige braderij daarbinnen, de vlag op den toren, de molen op den berg in het gedrang van het schuttersvolk, de pijlen die er omhoog vliegen” (J. Muls). Op de voorgrond hangt in de herberg „In de kro(on)” een groot vaandel uit met een geharnaste St. Joris; door het opschrift „Laet die boeren haer kermis houwen” protesteert Bruegel tegen een edikt van Karel V uit 1531, waarin werd opgetreden tegen het uitbundig kermisvieren. Muziek en feestelijke vanen, eten en drinken, dans en spelen, dat alles behoort nog bij ieder gildefeest.

Het schieten op de wip boven op een molenwiek, door Cock afgebeeld, komt ook voor in de kaart uit 1618 van het Lieve-Vrouwe-gilde te Helmond, terwijl de uit 1491 daterende kaart van het Sint-Barbaragilde te Oirschot het feest vermeldt „als men vanden molen comt ende den voogel afgeschoote is”; het Sint-Jorisgilde van Hilvarenbeek schoot in de 18de eeuw op 'den ackermolen' en in de 17de eeuw bezaten de gilden te Rosmalen het recht op de molen te schieten. (Jolles I, 187 en 173; II 57 en 119).

Ook te Keulen werd in 1555 de vogel geplaatst op de vleugel van de windmolen (Reintges).

Een ander detail van de prent vraagt echter deze keer onze bijzondere aandacht. Terwijl de processie reeds de kerk binnentrekt, wordt in het midden op het marktplein bij de geschoren lindeboom het spel opgevoerd van St. Joris en de draak.

De draak komt behalve bij St. Joris ook voor bij afbeeldingen van de H. Michael; in de ordonnantie voor de processie te Bergen op Zoom in 1543 staat: „dair nae sal volgen sint Joris met sinte Machiel ende den draeck” (Okken, p. 54).

Een derde heilige, die vaak met een draak wordt afgebeeld is St. Margriet. Het Sint-Margarethagilde van Aarle-Rixtel bezit een plat zilveren beeldje van de patrones (1827); Margaretha staat hier boven op een draak, die volgens de legende haar eerst zou hebben verslonden maar uit elkaar barstte, toen de martelares een kruisteken maakte. Deze legende is evenals die van St. Joris eerst in de 12de eeuw ontstaan en in West-Europa

bekend en populair geworden. Nergens echter vindt men sporen van een spel van Margaretha met de draak. Maar wel wordt soms de koningsdochter, die volgens de legende door St. Joris van de draak werd bevrijd, vereenzelvigd met Sinte Margriet en deze heilige wordt daarom wel eens afgebeeld met een koningskroon, die eigenlijk niet bij haar thuis hoort.

De Sint-Jorislegende is reeds eerder door A. J. M. Jacobs uitvoerig beschreven (Gildetrom 8, 1962, p. 354-356). De legende leende zich voortreffelijk voor een volksspel tijdens of na de plechtige ommevang op het kermisfeest; op de prent van Cock zijn St. Joris te paard, de koning met zijn dochter en het lam, en de draak allen vertegenwoordigd.

In een zeer uitvoerig en gedocumenteerd artikel (Neerlands Volksleven, 1974, p. 16-104) heeft onlangs L. Okken allerlei materiaal verzameld over dit Sint-Jorisspel; hij heeft daarbij tevens onderzocht, in hoeverre dit spel door een Sint-Jorisgilde werd uitgevoerd. De resultaten van zijn onderzoek willen we hier kort samenvatten.

De Sint-Jorisgilden komen ca 1300 het eerst voor in de steden van Vlaanderen, iets later in de steden van Brabant en eerst ca 1450 in de steden van de Noordelijke Nederlanden. Het is opvallend dat onder de door Jolles beschreven Limburgse gilden er slechts 4 (op meer dan 100) St. Joris tot patroon hebben, terwijl in Noord-Brabant meer dan 35 Sint-Jorisgilden bekend zijn maar hier het Sint-Jorisspel geheel is uitgestorven; toen de ommegangen moesten ophouden, verdween tevens het spel.

Men kan met Okken in deze ommegangen drie groepen onderscheiden:

- a. Het Sint-Jorisgilde neemt met zijn St. Joris deel aan de omgang en tevens (?) aan het spel van het draaksteken. Dit gebeurde o.a. te Antwerpen in 1398 (draaksteken in 1662 en 1728), te Leuven in 1401 (draaksteken in 1492, 1495, 1594), te Bergen op Zoom in de jaren 1442-1543, te Breda in 1505 (Sint-Jorisspel in 1517) en te Zundert in 1560. In de stadsrekening van Bergen op Zoom 1441-42 staat: „Ghegeven die sinte Jorrys was en syne cnape en denghene, die den draeck droegh” (Hermans, p. 250; Okken, p. 54).

Een combinatie van de twee legenden van St. Joris en Ste Margriet mag men lezen in het ooggetuigenverslag van de ommevang in 1533:

„Daarna kwam een keizer . . . een kroon op zijn hoofd . . . Daarna kwam te voet een zeer schone jonkvrouw, die Sinte Margriet voorstelde, men droeg een lam achter haar aan, een draak bedreigt haar en spuwt vuur.

Daarna kwam iemand in de gestalte van

St. Joris op een grote hengst aangereiden" (cf. Okken, p. 55).

Te Breda staat in de stadsrekening van 1568 een post pro memorie:

„Item de gesellen, die met Joris spel op ten grooten omgang spelen, werdt jaerlyks gegunt 25 st." - ; maar in 1568 werd er door niemand gespeeld (Hermans, p. 219; Okken, p. 57).

De rekening van het Sint-Jorisgilde te Zundert over 1560 vermeldt gedetailleerde betalingen „van den Draeck te maecken", „van den draeck te verwen", „voor de Maeght inden Omgang", „van 't lam te dragen", „Sint Joris gegeven" e.d. (Okken, p. 87-88).

- b. St. Joris treedt wel op in de omgang maar zonder binding met een Sint-Jorisgilde. Dit kwam o.a. voor te Namen in 1451 (Sint-Jorisspel), te Hulst in 1470 (draaksteken) en te 's-Hertogenbosch in 1503-04.

De stadsrekening van 's-Hertogenbosch 1503-04 vermeldt: „Item den auden Schutten inder feesten van onse Lieve Vrouwen ommegang tot salpeter ende buscruyt omme den Draeck te steken 7½ st." (Van Zuylen, p. 79). Te 's-Hertogenbosch is „het gulde van Ons Lieve Vrouwe van den ouden voetboogh", in 1408 genoemd, later verenigd met de „Schutterije van den edelen ridder St. Joris, genoemd den Jonghen Voetboghe", in 1424 genoemd (cf. Gildetrom 15, 1968, p. 7); wanneer deze gilden zijn verenigd, is me niet bekend.

- c. De draak komt in een omgang voor zonder enige betrekking tot St. Joris. Dit was het geval o.a. te Brussel 1549, Nijvel 1441 en Roermond 1680.

Behalve bij de plechtige ommegangen trad St. Joris ook op bij landjuwelen en „blijde inkomsten" van vorstelijke personen, o.a. te Mechelen 1440 (St. Joris met draak en maagd), te Utrecht 1380 (St. Joris met draak en maagd) en te Breda 1515. (spel van St. Joris en de draak).

Na 1700 zijn er nog slechts hier en daar schaarse herinneringen aan dit Sint-Jorisspel bewaard gebleven en wel vooral in Midden-Limburg.

Te Swalmen bestond in 1669 een Sint-Jorisgilde; het draaksteken tijdens(!) de processie wordt vermeld in 1703, 1708, 1716, 1760 in diverse verboden en het spel stierf hier vermoedelijk uit rond 1800 (Okken, p. 22-24). Dit spel behoort blijkbaar bij de bovengenoemde groep a.

Ook te Schulen (bij Hasselt; Belgisch Limburg) werd ter ere van de patroon van kerk en dorp een Sint-Jorisspel uitgevoerd reeds vóór 1700; na een tijdelijk verbod werd het in 1719 weer ingevoerd en werd de tekst (een Sint-Jorislied) vernieuwd (Okken, p. 24).

Te Heel bij Roermond was in de tweede helft van de vorige eeuw eveneens het draaksteken door St. Joris nog bekend; het spel werd gespeeld door gildebroeders van St. Sebastiaan, maar het is niet onmogelijk, dat hier

een voormalig Sint-Jorisgilde evenals te Beesel is opgegaan in het gilde van St. Sebastiaan (Okken, p. 20-22).

Het meest bekende en nog altijd bestaande Sint-Jorisspel is te zien in Beesel. Hier waren in 1669 twee schuttersgilden, een van St. Joris en een van St. Sebastiaan, die later zijn samengevoegd. De oudste gedrukte vermelding van een Sint-Jorisspel te Beesel reikt niet verder dan 1877; het is een zevenjaarlijks feest geworden, dat nog in 1960 en 1967 en 1974 veel belangstelling trok. Bij dit spel behoort „Dat Liedek van den Giftighen Drake soo als dat selve wordt gezongen tot Bieslo aen die Maese" (Okken, p. 18-20); dit lied wordt tijdens de uitvoering voorgelezen of gezongen.

Dit lied van Beesel toont grote overeenkomst met drie schuttersliederen van Noordbrabantse Sint-Jorisgilden, al tonen al deze liederen de nodige varianten (Taxandria 33). Het lied is bekend bij het Sint-Jorisgilde van Gemert en van Berlicum; de tekst en de melodie uit Berlicum zijn ook gepubliceerd (Jolles I, p. 55-57). Het Sint-Catharinagilde te Rosmalen is blijkens het schild van 1838 „Gild van St. Joris en St. Catharina" en oudere schilden uit een fusie ontstaan en hun Sint-Jorislied zal dan ook wel afkomstig zijn uit het voormalig Sint-Jorisgilde. Van een Sint-Jorisspel is echter in deze plaatsen tot nu toe niets bekend.

De enige plaats uit Noord-Brabant waar nog rond 1900(?) een Sint-Jorisspel werd opgevoerd, is Sint-Michielsgestel. Het is echter jammer, dat Henri ter Hall, die rond 1870 moet zijn geboren en als enige beschrijver van dit kermisfeest steeds wordt aangehaald, niet vermeldt hoe hij dit gegeven heeft vernomen (Eigen Volk 8, 1936, p. 129; cf. Okken, p. 82-83).

Een ietwat gemoderniseerd Sint-Jorisspel werd in 1928 opgevoerd te Hilvarenbeek, toen het Sint-Jorisgilde aldaar zijn 600-jarig bestaan vierde (Okken, p. 65).

Het voorbeeld van Hilvarenbeek verdient navolging. Nu in onze tijd de gildefeesten en gildestoeten zoveel belangstelling trekken, zou bij bepaalde jubilea de opvoering van het oude Sint-Jorisspel wel passen. De eeuwige trijd tussen goed en kwaad, in het vendelspel symbolisch aangeduid, zou in deze plastische vorm nog meer tot de verbeelding spreken.

Lit.

L. Okken, Het St. Jorisspel in Noord-Limburg, beschouwd in zijn verband met de stedelijke cultuur van de oude Zuidelijke Nederlanden. Een studie over de bronnen, in Neerland's Volksleven 24, 1974, p. 16-104.

C. R. Hermans, Geschiedenis der Rederijkers in Noord-Brabant, 2de stuk, Bijlagen, 's-Hertogenbosch 1867.

R. A. van Zuijlen, Inventaris der archieven van de Stad 's-Hertogenbosch, 1ste deel 1399-1568, 's-Hertogenbosch 1863.

J. A. Jolles, De Schuttersgilden en Schutterijen van Noord-Brabant, 2 dln., 's-Hertogenbosch 1933-1934.

Th. Reintges, Ursprung und Wesen der spätmittelalterlichen Schützengilden, Bonn 1963.

D. J. van der Ven, De Gilde Viert, Groningen 1931, p. 12 en 29 (Hilvarenbeek).

J. Muls, Bruegel, Antwerpen 1945.

J. Grauls, Volkstaal en volksleven in het werk van Pieter Bruegel, Antwerpen-Amsterdam 1957, p. 6-47 (Ste Margriet).

J. Gessler, Over en om de Bruegelse zwaarddansers en hun vermeende inspiratiebron, Volkskunde 47, 1946, p. 49-67 (over de zwaardansen op „De Kermis van St. Joris“).

A. van Sasse van Ysselt, Een oud schutterslied, Taxandria 33, 1926, p. 242-245 (Gemert, Berlicum, Rosmalen).

W. H. Th. Knippenberg

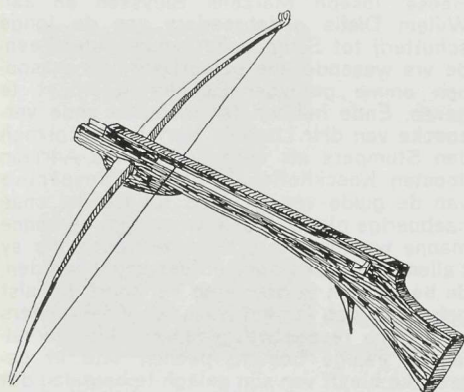
De oude kruisboog

Door middel van familierelaties kwam de heer L. van Hulten uit Drunen in het bezit van een oude kruisboog die geheel van hout is gemaakt.

De kolf of schacht is van eikehout, waarin zich een houten slot bevindt. Het slot is van een zeer eenvoudige constructie; het is n.l. een houten haan waaraan een stokje zit, dat als de haan omhoog wordt bewogen om te kunnen schieten, ook omhoog gaat om de gespannen pees die in de neut is gelegd, over de lade-hoogte heen te duwen, en de pijl naar voren schiet.

De pijl ligt in een gesloten lade, welke aan weerszijden open is om de pees door te laten. De lade is boven en onder uitgehold, al naargelang de dikte van de gebruikte pijl. De booglat is van essehout en is in de schacht met houten spietjes vastgezet. De pees bestond uit een gewoon gedraaid hennep-koord.

De pijl van plm. 1 cm dikte was niet meer te achterhalen. Het moet een pijl zijn geweest zonder vleugeltjes, met een stomp voorinde of met een punt. Dit was afhankelijk of geschoten werd op wip of doel.

A

De Noord-Limburgse Kruisboog

De boog is afkomstig uit Noord-Limburg en het zou wenselijk zijn als we meer gegevens kregen omtrent deze eenvoudige, ja zelfs pri-

mitieve houten kruisboog. Hij kan plm. 100-200 jaar oud zijn en is kennelijk gebruikt. Mogelijk is hij nog ouder. (Fig. A.)

We hebben er een nagemaakt en er ook mee geschoten. Hij is dus bruikbaar.

Omwille van het gildewezen en de gebruikers van de kruisboog willen we graag iets meer over de kruisboog en zijn geschiedenis schrijven. Aan de hand van een historisch artikel „De Boog” van E. v. d. Looy-v. d. Leeuw, in „Oude Kunst” Nr. 3 - 1919, hebben we veel waardevolle gegevens gekregen voor de gildebreeders.

In de strijd of bij de jacht werd naast de slinger en de werpspeer in de oudheid de boog als afstandswapen gebruikt. Dit blijkt uit de vele vondsten uit de prehistorische tijd. De meest eenvoudige materialen werden voor de boog gebruikt; het waren smalle repen van gebogen hout, baleinen, hoorn en staal welke gespannen werden door middel van een pees of koord. Na het spannen en na het loslaten werd de opgelegde pijl weggeschoten.

Van ouds onderscheidt men de oosterse en de westerse bogen. De oosterse boog had in het midden een opstaande kant welke als handvat dienst deed. In ongespannen toestand had hij aan beide zijden een bovenwaartse kromming. Werd deze gespannen dan zal dat nog meer kracht vergen en de jacht van de pijl zal ook groter zijn. (Dit is ook bij de huidige compositiebogen).

De westerse boog was nagenoeg gelijk. De boog stond gewoon rond. De lengte was groter n.l. 1 tot 1½ meter, zelfs tot manshoogte.

Naast de eenvoudige handboog die flits- of reisboog werd genoemd kwam de tweede vorm n.l. de stokboog, kruisboog, of armborst genoemd. (Crossbow, arbalest, Eng.; Armbrust, Dts.; arbalète, Fr.; balestra, It.). Dit is de boog waarvan de buigzame reep met de pees een kruis vormt met een vast gedeelte, de schacht, lade, stok of kolf.

Het woord armborst is afgeleid van arbalistra; van oorsprong is dat van arcu-balista, dat een zware, Romeinse belegeringsmachine was. Hier was de grote boog bevestigd op een balk en gespannen met een werktuig. Het was een boog, „werper” (400 n. Chr.)

De kruisboog bestaat dus uit de eigenlijke veerkrachtige reep (arc, bow, Bogen, boog), een stuk hout waarop de boog is bevestigd (schacht, stok, zuil, lade, boom), de pees of koord (Corde, string, Sehne) en tenslotte een span- en afschietmechanisme.

Het materiaal van de boogreep was van hout, balein en later staal. Het hout werd al vroeg beslagen met ijzer en met koorden omwonden om de trekkracht te bevorderen. Het voeren van een stalen boog in de middeleeuwen was in Frankrijk een groot voorrecht onder de edellieden. De boog werd aan de schacht bevestigd met lederen riemen of met touwen, die door een opening in de schacht waren gehaald. Gewoonlijk werd ook hierbij de ijzeren voorbeugel vastgebonden (1400). In de beugel aan de top van de schacht moest de voet gezet kunnen worden bij het spannen van de boog. Soms werd er nog

een ring of haak aangemaakt om de boog te kunnen ophangen aan muur of gordel. De pees of snaar was gewoonlijk gemaakt van samengedraaide hennepdraden en werd met was of lijn bestreken. Engelse bogen hadden vaak zijden pezen. Ook schapendarmen werden gebruikt.

Veelal had de schutter aan de linkerhand een handschoen en armbeveiligingsplaat. De laatste was dikwijls rijkversierd met goud of zilver en ivoor. Het was de „garde-bras”, ook genoemd „bracelet”.

De schacht van de kruisboog is gemaakt van goed hard hout en is niet zelden bekleed met goud, zilver en ivoor, dat duidt op de rijkdom van de strijdende ridders. Midden op de bovenkant van de schacht is een gleuf geschaafd voor geleiding van de pijl. Achteraan de gleuf is een inkeping waarin de pees wordt vastgezet, de neut. Onder de neut,

waar het slot inzigt, zit de haan of trekker, een hefboompje. Wordt de haan overgehaald, of in de bovengenoemde oude boog het hefboompje omhoog gedrukt, dan springt de pees terug en drijft de pijl vooruit.

Men onderscheidt:

- A. De kruisboog met handspanning (arbalète à main).
- B. De kruisboog met spanhaak gespannen (arbalète à crochet).
- C. De kruisboog met Engelse windas (arbalète à tour).
- D. De kruisboog met Duitse windas (Windebogen) wordt gespannen door middel van een „heugel” (arbalète à cranequin).
- E. De kruisboog met koevoet-hefboom (arbalète à jalet).

Jan Toorians

(wordt vervolgd)

Gilde - Akten II

Ook deze keer gaan de akten over gilden van Eindhoven en omgeving.

Het Sint-Catharinagilde Eindhoven-stad heeft sinds enige jaren twee zeer goede boeken waarin alle akten staan met betrekking tot dit gilde. De volgende akte, die tot nu toe onbekend was, is een aanvulling op dit boek. In de akte verwijst men naar een akte uit 1529 te Stiphout.

Aangezien het schepenarchief van Stiphout pas in 1530 begint is het net niet mogelijk om ook deze akte te kunnen toevoegen aan dit boek. Het is daarom de moeite waard om een volledige transcriptie te geven:

Eindhoven R 30 folio 129v/130.

„Henrick Michels als Kerckmeester met Abraham Willemsoen van Taterbeeck ende Corstiaen Henrick Wijnricxsoen als dekens van Sinte Catharyngulde binnen Eyndoven hebben eendrechtelijck ende tsamerhant opgedragen ende overgegeven Claessen Wauterssoen van Riel een helft van eender renthen van achthien stuivers t s'jaers als Goyart van Zeylberch eertijds in scepenenliteren van Stiphout gelooft had. Henricxken weduwe Anthonis Anthonis Symonssoen vuyt zeeckere onderpant binnen Stiphout geleghen nae Inhaut den scepenen literen van Stiphout synde de data Duyssent Vyffhondert Twyntich ende neeghen den Yersten february Welche renthe voirs. sy Henricxken voirs der Kercken ende der Gulden voirs in literen van testamente gemaectt soude hebben als sy seyden gelovenen voirts sy opdraghers voirs op Verbytenis van der Kercken ende gulden gederen weegen dit opdragen vrs ende beken den hen van deser renthe voirn der goeder betalinghe Acte a^oXVC ende L den IX february Scepenen Aertsoen van Eyck ende Willem Willemsz van Taterbeecke.”

De datum die de akte vermeldt moet niet 1550 zijn maar 1551.

Een andere keer zal ik enige akten publice-

ren over het O.L. Vrouwe-gilde te Eindhoven in de periode 1500-1600.

We gaan nu naar Leende. In 1688 verbinden de gilden van Leende zich met Heeze en Budel en maken samen een contract om recht te spreken over zaken in het gilde of met betrekking tot gildebroeders buiten de officiële schepenbank om. Ook hier is een volledige transcriptie erg belangrijk. In deze akte staan nog al wat interessante gegevens over de plaats die de gilden innemen in hun dorp.

Heeze R 149 folio 108-108v.

„Wij Leendert Geerits van Velthoven ende Rym Hollen schepenen der wyde grontheerlijckht van Heeze ende Leende doen condt eenen iegelijcken dat op den dach en datum ondergessr Willem Tijs en Jacob Tielen Huyben gildebroeders van de oude schutterij tot Heeze Joseph Marcellis Bluyssen en Jan Willem Dielis gildebroeders van de jonge schutterij tot Strijp gehoorende onder Leende vrs wesende alle gelooffweirdige personen omme getuygenisse der waarheyte te geven. Ende hebben ter instantie ende versoecke van dHr Loureys Bartels als coningh Jan Stumpers als vaendrager ende Adriaen Joosten Koeckhoffs als deecken respective van de gulde van St Joris tot Buedel onse naebuerige plaets voor waerachtigh op henne manne waarheyte in plaetse van Eede die sy t'allen tijden des noot en ver soght worden bereyt sijn te presteren Verclaert dat alst gebeurde dat jemant van de gildebroeders van henne respective gilden comt te vervallen in eenige boeten, peenen ofte in gebreecke bleyft van sijn gelagh te betaalen dat alsdan in sulcken gevalle de respective deekens met eenige van de gildebroeders sulcke personen ingevolge de kaerten ofte ordonnantie die jeder schutterij daer van is hebbende met parate executie tot voldoeninge van soodanige penen, boten ofte t betaalen van t gelden als deselve verschult

GOIRLE GILDEFEEST.

Van links naar rechts : G. Vermeer, Mgr. A. Felici namens Z.H. Paus Paulus VI, Drs. M. v. d. Ven gemeente secretaris, Drs. H. v. d. Werf namens de Commissaris van de Koningin en Dhr. A. v. Broekhoven.

IN MEMORIAM †

**Gilde Sint Joris
Hoogeloon**

J. DIRKS

Op 6 juni 1974 overleed plotseling het lid Jan Dirks in de leeftijd van 57 jaar. Gedurende 36 jaren was hij lid, waarvan twee jaar als koning.

42

**Gilde
Sint Sebastiaan
Hilvarenbeek**

J. TIMMERMANS

Op 3 juli 1974 is overleden Jan Timmermans te Esbeek. Hij had de leeftijd bereikt van 80 jaren. Gedurende 24 jaren was hij een actief lid van het gilde.

Kwartier van Oirschot
bestaat 40 jaar.

Het Kringbestuur.

Onderste rij van l. naar r.:
W. Luijten, P. Liebregs,
H. van Erve (voorzitter)
en H. van Nunen;

Middelste rij:
F. Adams, W. Brands
en J. Abrahams;

Bovenste rij:
J. Timmermans, H. van
Aaken en
W. Meulenbroeks.

Liefdadigheidsfestijn Goirle

Op 16 juni 1974 werd door de Goirlese gilden Sint Joris en Sint Martinus een vrij gildefeest georganiseerd dat tevens de titel verwierf van „Liefdadigheidsfestijn”.

De plechtige gildemis werd gecelebreerd door de Pauselijke pronuntius Mgr. A. Felici met assistentie van de waarnemend Deken Bijl uit Tilburg en Pastoor Pirenne uit Goirle.

Na deze mis werd een goed verzorgde koffietafel aangeboden. Om 12 uur werden de autoriteiten, de gilde-overheden en genodigden ontvangen ten gemeentehuize. Burgemeester v. d. Wildenberg was er trots op een dergelijk gezelschap te mogen ontvangen.

Hierna trokken 47 gilden uit het Kwartier van Oirschot, Kempenland, Maasland en het Sint-Norbertusgilde uit Tongerlo (België) door het dorp om via het verpleeghuis het feestterrein te bereiken. De gehandicapten hebben hiervan bijzonder genoten. Na de officiële opening verliepen de wedstrijden bijzonder goed. Een en ander had tot gevolg dat het netto-resultaat van deze dag een bedrag voor de gehandicapten opleverde van f 11.500,—.

Voorwaar een geslaagde dag en wij danken alle gildebroeders en instanties die hieraan hebben medegewerkt. Laat dit zo blijven!

A. v. Broekhoven.

Heusschen en vele andere avonden door Thieu van der Voort, Renee Mentjox, Willy van de Wiggert en Ad Heesakkers.

We mogen rustig stellen dat een 50.000 Nederlanders en vele buitenlanders misschien voor het eerst hebben kunnen kennismaken met het gildewezen. Het was een massaregie, die wonderwel iedere avond slaagde.

Niet vlekkeloos, zeker niet in onze ogen, maar voor het publiek en voor de organisatoren van de Taptoe was het iedere avond weer een mooie ervaring. De ene keer waren de Koningsparen mooier of de vendelgroepen kleurrijker, dan waren de tamboers weer beter, maar iedere avond kon men weer zeggen: „Het is weer geslaagd”.

Het Federatiebestuur ontving het volgende schrijven, dat wij hier gaarne afdrukken omdat 800 gildebroeders aan dit welslagen meewerkten.

„Nu de 21ste Taptoe zo succesvol verlopen is, wil ik U, medewerkers en medewerksters, hartelijk danken voor de voortreffelijke samenwerking, welke heeft geleid tot dit geslaagde evenement.

De minister van defensie, staatssecretarissen, ambassadeurs en Uw commandanten, alsmede overige militaire en burgerlijke autoriteiten hebben zich zeer lovend uitgelaten over Uw prestatie.

Ik hoop U allen weer in goede welstand te mogen ontmoeten op Taptoe Delft 1975.

De leider Taptoe Delft 1974,
Majoor der Marinierskapel,
J. P. Laro.”

Rome-reis 1975

De commissie kan het volgende mededelen: De Rome-reis i.v.m. het Heilig Jaar 1975 is in voorbereiding.

De Pro-nuntius in Den Haag, Mgr. Felici, Mgr. Bluysen van Den Bosch en Mgr. J. Damen in Rome staan positief achter dit plan en zegden hun medewerking toe.

De gildebroeders zullen officieel door Z.H. de Paus ontvangen worden.

Als tijdstip wordt gedacht aan september of oktober volgend jaar. De keuze is tussen trein en bus of vliegtuig.

Wij adviseren om nu reeds met sparen te beginnen door maandelijks een bedrag van minstens f 50,— te storten op een speciale spaarrekening bij Uw Spaarbank.

Onze commissie zal trachten in het programma iets speciaals op te nemen voor gilden.

Wij hopen binnenkort U middels een afzonderlijke circulaire op de hoogte te brengen en verwachten van de Overheden dat zij aan deze Rome-reis alle aandacht zullen schenken.

De Rome-commissie

Nieuws uit Het Kwartier van Oirschot

Kwartier van Oirschot bestaat 40 jaar

Op zaterdag 14 september 1974 werd in Oirschot het feit herdacht dat 40 jaar geleden de Bond van Schuttersgilden „Het Kwartier van Oirschot” werd opgericht.

In de historische raadskelder van Oirschot recipieerde het Kringbestuur. Een groot aantal vrienden van het gilde, nagenoeg alle overheden van de aangesloten gilden, vertegenwoordigers van de Noord-brabantse Federatie en de Kringen: Land van Cuyk, Kempenland, Maasland en Peelland. Ook waren aanwezig verschillende burgemeesters uit Midden-Brabant.

Tijdens de receptie werd een vendel-demonstratie uitgevoerd door het O.L.V. gilde uit Oirschot en werden gildedansen verricht door

het gilde Sint Joris uit Oirschot.

Na de receptie namen de genodigden deel aan een zeer goed verzorgde koffietafel in „De Beurs”.

's Avonds werd een muzikale show opgevoerd in de prachtige hal van de Campingfarm Breekelmans; hieraan werkten o.a. mee: Anneke Grönloh, Pierre van Ostade, Trio Theo Kops, Jane & John, Los Cobanos, The 3 Jacquets en het bekende orkest „Die Alpenjäger uit Moergestel. Deze artiesten boekten een geweldig groot succes.

Het was een waardig slot van de viering van dit feest dat onze gildebroeders nog lang in hun geheugen zullen houden.

Abr.

sijn sonder ander acte ofte vonnisse van heeren schepenen ofte assistent daer toe van nooden te hebben van eenige gerechtsboden noch alteyt in gebruyck is geweest sonder oijt gehoort ofte verstaen veel min bevonden te hebben dat jemant tegens soodanige executie eenige resistentie ofte oppositie gedaen heeft alleynende voor redenen van wetentheyte dat hetgene hen deponenten seer wel kennelyck is ende diergelijcke executie verscheyde reysen als gildebroueders bijgewoont hebben. Aldus dese gedaen ende gepasseert op de vierentwintichsten April XVIc achtentachtich In oirconde etc Jan Maes, Matheus Willem Thijs, Adriaen Barthels, Jan Tielen Huyben, Hendrick Roeyaers, Joseph Marcelis Bluysen, Jan Willem Dielis, Leendert Geeraerts van Velthoven, Reyn Holten schepenen.

In de vrijwel geheel vervallen kantlijn staat een verbleekte notitie over Bartels van de schutterij van Leende.

Het is dus waarschijnlijk een overeenkomst tussen vier gilden. Waarschijnlijk zijn de handtekeningen van de drie (in de akte) opgenoemde personen de namen van drie leden van het gilde van Leende met name: Jan Maes, Adriaen Bartels en Hendrick Roeyaers. Alle drie de personen wonen in 1688 ook te Leende.

De laatste aanwinsten betreffen Herenthals periode 1400-1600, Nuenen diverse, Woensel 1548, Zeelst diverse (laatste van Zeelst plus enkele Nuenen in bezit van Jaap Verseput vendelier St. Joris Zesgehuchten).

Zesgehuchten 6-9-1974. Jan Coenen, vendelier St. Joris

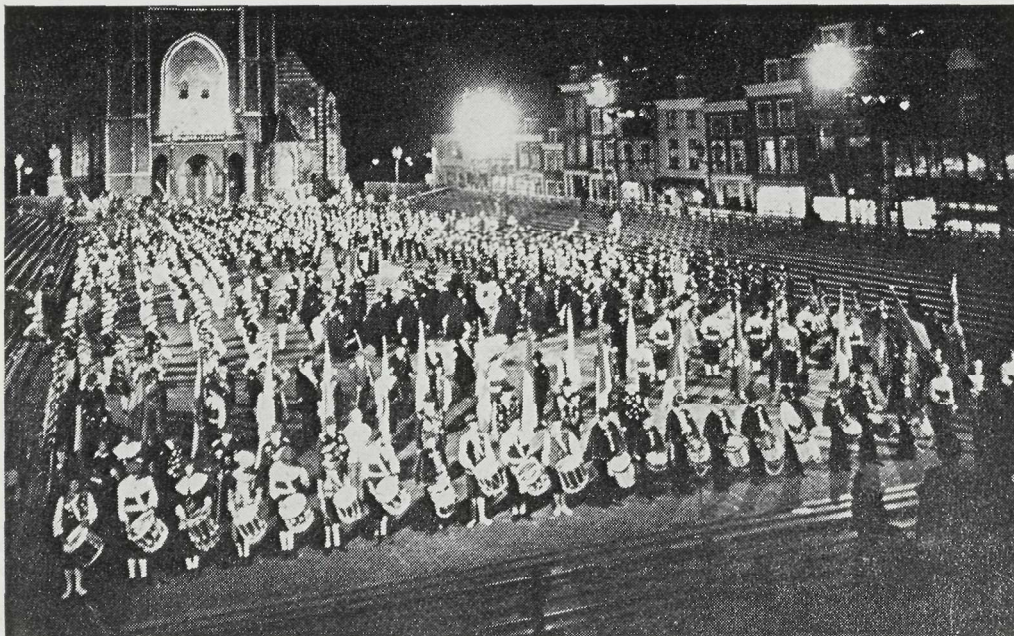

Federatie Nieuws

Taptoe Delft 1974

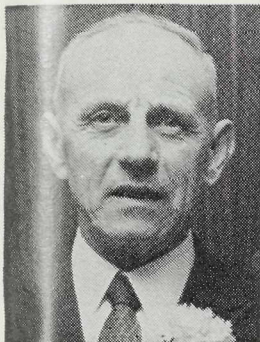
Van 21 tot en met 31 augustus, met uitzondering van de zondag, werd in Delft voor de 21ste keer de bekende Taptoe gehouden. Voor het eerst werkten hieraan ook burgers mee, en dat waren nu de Brabantse Gilden. Tien dagen lang trokken iedere avond een

tachtigtal Gildebroueders naar Delft, waar ze werden opgevangen door Fons Niessen en Frans Royers, die in een zeer kort tijdsbestek aan hen, die voor het eerst in Delft waren, vertelden wat er zou gaan gebeuren, telkenmale geassisteerd door Jan Koolen en Hans

„En natuurlijk de volksdansen en de Brabantse Vendeliers niet te vergeten, burgers voor wie het meewerken aan een Taptoe een zwaardere opgave is dan voor de militairen”.

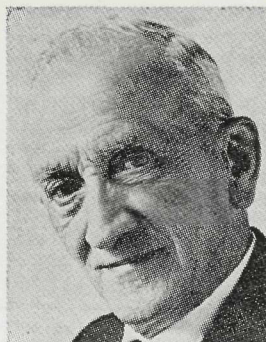
(Delftse Post 23 aug. 1974)

**Gilde Sint Joris
Diessen**

L. v. d. BRUGGEN

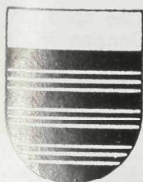
Op 14 juni 1974 overleed de oud-hoofdman L. v. d. Bruggen in de leeftijd van 66 jaar. Hij was bijna 25 jaren lid van het gilde, waarvan 16 jaren deken en 3 jaren hoofdman.

**Gilde Sint Brigida
Netersel**

P. J. v. EIJDHOVEN

Op 21 juli overleed op 81-jarige leeftijd de gildebroeder P. J. van Eijndhoven. Voor zijn grote verdiensten verwierf hij het erekruis Pro Ecclesia et Pontifice en het ridderschap van Oranje Nassau.

Nieuws uit Kempenland

Antoon van der Linden Koning en Burgemeester Mr. J. van der Lee Ere-Deken van het Sint-Jorisgilde Stratum

Zaterdag 31 augustus heeft Antoon van der Linden het koningsschap verworven door met het 156e schot de laatste resten van de koningsvogel af te schieten. Direct hierna is het gilde de nieuwe koning aan de burgemeester en mevrouw van der Lee gaan voorstellen.

Het gilde heeft vervolgens de vendelgroet gebracht en de Eed van trouw hernieuwd aan het wereldlijk gezag door het vaandel drie-maal boven het hoofd van de burgemeester te draaien.

Vervolgens heeft het gehele gezelschap in de woning van de burgemeester een heildronk op de nieuwe koning uitgebracht en op de burgemeester. De echtgenote van de koning mevrouw M. van der Linden-Bax bood haar bloemen aan mevrouw van der Lee aan.

Het gilde besloot spontaan de burgemeester het Ere-Dekenschap van het gilde aan te bieden. De regerend Deken, Mathieu van der Voort, stelde dat de burgemeester niet direct een beslissing hoefde te nemen. Maar Mr. v. d. Lee zei, dat hij er totaal geen moeite mee had meteen het Ere-Dekenschap te aanvaarden, temeer niet omdat ook wijlen Ir. H. Witte tot aan zijn overlijden Ere-Deken van het Stratumse gilde is geweest!

De Regerend Deken dankte de burgemeester en deelde hem mede dat over enige tijd de officiële installatie zal plaatsvinden, waarbij zullen worden uitgenodigd gilde-autoriteiten, overheden van de plaatselijke gilden en andere belangstellenden.

Gildebroeder H. de Haas met Gilde-eer begraven

Op woensdag 26 juni werd de oudste gildebroeder van het Sint-Catharinagilde Nuenen-Boord met gilde-eer ten grave gedragen; H. de Haas was 86 jaar.

Het bijna voltallige Sint-Catharinagilde met deputaties van het Sint-Annagilde Nuenen, het Sint-Antoniusgilde Eeneind, het H. Kruisgilde Gerwen, het Sint-Annagilde Nederwetten en het Sint-Martinusgilde Tongelre begeleiden de stoet. Onder de aanwezigen merkten wij op Nuenens burgemeester Jhr. Smits van Oyen, de heer Van de Ven raadsheer van het gilde, het bestuur van de bejaardenbond en talrijke bejaarden die Driekske naar zijn laatste rustplaats begeleidden.

Tijdens de H. Mis vormden de leden van het Sint-Catharinagilde de erewacht om de baar. Pastoor J. van Oosterhout schetste het leven van Driekske als dat van een man met een zeer groot geloof en die de gave bezat blijmoedig door het leven te gaan.

Hij was niet alleen een goede vader voor zijn gezin, maar ook een wijs raadsman voor anderen. Hij schetste het leven als een gang naar het hiernamaals en hij zei: „Driekske, Onze Lieve Heer zal tegen je zeggen: Ik ben blij dat je weer thuis bent.”

Op de begraafplaats sprak, op verzoek van het gilde, burgemeester Jhr. Mr. Smits van Oyen een afscheidswoord. Hij memoreerde de 48 jaar dat Driekske lid was van het Gilde en dat hij niet alleen een goed gildebroeder was, maar ook een wijs raadsman voor

zijn mede-gildebroeders. Deze man zou in staat zijn geweest om als eenling het vaandel van het Sint-Catharinagilde hoog te houden.

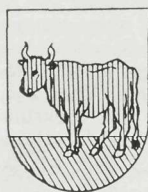
Na de burgemeester sprak de heer P. Swinkels. Hij bracht dank aan de overledene voor het vele werk dat hij had verricht in de buurtschap Boord, tevens memoreerde hij dat mede door Driekske het kruisbeeld aan de Boordseweg tot stand was gekomen en hij vroeg aan de burgemeester dit symbool van christelijke samenleving van Nuenen-Boord voor de ondergang te behoeden. Verder dank-

te de heer Swinkels de aanwezigen voor hun blijken van medeleven namens de fam. de Haas.

Vervolgens bracht de vendelier de gildegroet aan de overledene.

Nadat de aanwezigen de begraafplaats hadden verlaten werd Driekske door de gildebroeders naar zijn laatste rustplaats gedragen, alwaar nog eenmaal als afscheid het vendel werd geneigd.

Het Sint-Catharinagilde mist in H. de Haas een groot gildebroeder.

Nieuws uit Maasland

In de Kring Maasland zijn diverse activiteiten geweest van de gilden, die niet alle zijn doorgedrongen tot onze redactie. Daarom verzoeken wij de organiserende bestuursleden deze aan ons tijdig door te geven. We denken b.v. aan de gehouden kleine kringdagen, aan de medewerkingen van de gilden binnen en buiten de provincie, enz. Stuur ons een kort overzicht van een dergelijk feest.

Elshout. De Onze Lieve Vrouwe Schuts heeft op 7 april een groots schietfeestijn gehouden voor de gilden in haar omgeving, op haar schietterrein. Dit is volkomen geslaagd. Het zal weer een bijdrage zijn voor de komende kringgildedag in 1975, op 25 mei.

Drunen. St. Hubertus organiseerde het derde Langstraatse Schietcoucours op zijn terrein. Het Sint-Hubertusgilde eindigde als eerste, op de voet gevolgd door de Onze Lieve Vrouwe Schuts van Elshout, dat de 2de en 3de plaats innam. Ook op de tussenwedstrijden lagen deze korpsen in de voorste geleerden.

De nieuwe pastoor van de parochie Drunen, Pater Arn. Vermeulen van de Cisterciënsers, werd door Deken Vervoordeldonk van Heusden geïnstalleerd. De taak van de nieuwe pastoor moet ook zijn: „Uw medegelovigen uit te nodigen tot gebed”, aldus de deken. Na de H. Mis en de installatie werd de nieuwe herder een vendelgroet gebracht door het gilde St. Hubertus. Pastoor Vermeulen voelde zich bijzonder thuis onder de gildebroeders.

Elshout. En... om in feeststemming te blijven in dezelfde gemeente werd door de Onze Lieve Vrouwe Schuts van Elshout een grootse hulde gebracht aan pastoor M. van Osch. De hele parochie feestte mee en de schuts bracht de pastoor naar de kerk. Na de H. Mis werd de vendelgroet aan de 25-jarige priester gebracht en hem door de Overheid van het gilde een gouden draaginsigne aangeboden.

Besoiën. Na een spannende finale op 5 juni met P. Elshout en Nic. van Dongen legde Henk Mulders beslag op de Lou-de-Louw-beker van dit gilde. De strijd werd geleverd op de bomen van de Gildehoeve met het geweer. Koning Biering reikte de beker aan hem over. De laatste houder J. v. Hulten heeft hem twee jaar gehad, doch kon de derde ronde niet winnen; hij kreeg een vaantje als herinnering. Het ere-rondje kon niet worden getapt, daar... de drank op was. Later is het overgedaan.

Baardwijk. Bij **St. Ambrosius** is Bertus van Daelen weer schutterskoning geworden op 18 juni. De gildedag werd dit jaar weer op kermisdinsdag gevierd. De schietwedstrijd was verder: M. v. Daelen, B. Kleijberg, H. v. d. Oever, Th. v. Daelen, J. v. d. Broek, Th. v. Diem, Th. v. Loon, R. Heeren en J. v. Leijden. Een groot verlies heeft dit gilde getroffen. Het was de levenslustige Jos van Hulten Sr. ere-hoofdman. We kennen hem zeker als we de oude nummers van de Gildetrom nagaan. Zie maar eens naar de vriendelijk glimlachende statige figuur op de omslag van nr. 1 van 1972, toen deze echte gildebroeder maar liefst 90 jaar is geworden. Hij is 75 jaar lid geweest van zijn gilde, vele jaren hoofdman en sedert 1969 ere-hoofdman. De sporen van zijn verdienste had hij in de vorm van de ere-medaille verbonden aan de Orde van Oranje Nassau. De heer van Hulten heeft ook een aandeel gehad in de oprichting van de Langstraatse Schuttersbond.

Zijn eigen gildebroeders alsmede afgevaardigden van Elshout, Heusden, Loon op Zand, Besoiën en Drunen hebben afscheid van hem genomen in een echte gilde-begraafenis. Het geschiedde op vrijdag 30 augustus op het Sint-Janskerkhof te Waalwijk op een wijze zoals hij dit zelf zeker had gewild, en zoals hij ook meerdere van zijn gildebroeders mee heeft begraven. De vendelier zwaaide de afscheidsgroet over deze onvergetelijke gildeman. Dat hij ruste in vrede.

Haaren. Na negen jaar heeft het gilde **Sint Antonius en Sebastiaan** op 17 juni weer om de koningstitel gestreden. De dag begon al 's morgens om half vijf met het afhalen van vaandrig, standaardrijder, hoofdman, keizer en koning. Na de gildemis had het koningschieten plaats op de „gildewaai", nadat men driemaal om de boom was gegaan. De oude koning C. v. d. Wiel wist met het eerste schot de vogel al naar beneden te halen, waardoor hij opnieuw koning werd. Daarna werd hij ingehuldigd om naar het gildehuis te trekken om het feit te vieren.

Haarsteeg. Op 27 juli had op de boom achter „het Kanon" het koningschieten plaats van het gilde **St. Ambrosius**. De heer J. Beekmans werd de nieuwe koning na 17 schoten. De dag begon met het afhalen van de oude koning en een gildemis. Na de mis werd de vendelgroet gebracht aan pastoor Geurs en burgemeester Schweitzer; deze loste het eerste schot. Na de vendelgroet aan de nieuwe koning werd het koningsbier gedronken.

Kaatsheuvel. In het kader van de Langstraatse Schuttersbond schoot **St. Jan** van Kaatsheuvel zich op 26 augustus kampioen van deze bond. De wedstrijd werd te Elshout gehouden. Bij de eerste 6-tallen: 1 St. Jan, 2 St. Catharina Herpt, 3 SVV de Zwaan Genderen, 4 St. Ambrosius Haarsteeg. Bij de 2de zestallen: 1 St. Jan, 2 Herpt en 3 Genderen. L. Muskens werd koning.

Bij **St. Jan** is het de tweede achtereenvolgende keer gelukt de koningstitel te veroveren door Peter van Balkom. Hij werd nu pretendent om naar de keizerstitel te dingen. Vrije hand: P. v. Nieuwstadt, koning.

Leen op Zand. Het **Sint-Ambrosiusgilde** bracht op zondag 1 september een bezoek aan de bewoners van het bejaardentehuis De Vossenbergh te Kaatsheuvel. Daar heeft het gilde een vendelgroet gebracht, waarbij tekst en uitleg werd gegeven van het gilde en al de handelingen van het gilde en het vendelzwaaien. Dit alles is bij de oudjes zeer goed overgekomen en ook zij hebben weer de bedoelingen van het gilde in deze tijd gezien en aanhoord.

Nuland. Bij **St. Antonius Abt** is onlangs hulde gebracht aan Jan van de Wiel, oudste actieve gildebroeder. Hij is 80 jaar geworden. Het gilde rukte uit om hem een gewaardeerde vendelgroet te brengen. Jan, nog vele jaren! Op de statiedag van het gilde in het begin van dit jaar werden verdienstelijke leden in het zonnetje gezet. Het waren de gildebroeders Jac. van Druenen en M. Maas, beiden 25 jaar lid. Uit handen van de ere-hoofdman, burgemeester Van Oerle ontvingen zij een herinneringsspel. Jac. van Druenen is een veelzijdig man in het gilde, hetzij als bestuurslid, maar ook als vendelier en jurylid bij het vendelen. Jac. van harte dank en beiden, jij en M. Maas, nog vele jaren!

Herpt. Het gilde **St. Catharina** laat heel weinig van zich horen, maar op 9 juli, kermisdinsdag, is gildebroeder J. Beart gildekoning geworden. Na de mis gingen allen naar de schutsboom. Onder het gezelschap was burgemeester Scholten en dhr. v. Herpt. Pastoor de Groot kon niet aanwezig zijn. De burgemeester loste het eerste schot. Er is lang en hevig geschoten. J. Beart onttroonde de huidige koningin mevr. de Kort-Slagers. Onder de boom is Beart het zilver omgehangen om het te gaan vieren in de gildekamer. Vermeld zij dat dit gilde een pracht van een koningszilver heeft, dat merendeels bestaat uit ronde schilden - grote penningen; een traditie zoals alleen Herpt die kent.

Vught. Het gilde **St. Catharina** van Vught bestond 500 jaar. Dit was aanleiding om een bescheiden gildefeest te Vught te organiseren. Dit zou een feest worden anders dan anders. Vooreerst werden alle St. Catharina's uitgenodigd, vervolgens St. Barbara's en daarna, als er nog meer gilden moesten zijn, de andere heiligen. De wedstrijden werden ook gewijzigd. Naast trommen, optocht, zilver, vendelen werd er niet geschoten. Alleen de koningen wierpen de pijl voor „vogelpik" om de koningstitel. Er werden ook oude volksspelen gehouden op het feestterrein rond het stadhuis o.a. ringsteken, den cloot werpen, en Van het eerste te gaan. Dit laatste gaf een Breugeliaanse sfeer op dit intieme gildefeest.

Op zondag 25 augustus werd de dag begonnen met een grandioze gildemis in de Sint-Petruskerk. Vele gildebroeders bevolkten de kerk en rondom het altaar waren de gildebroeders van St. Catharina met hun attributen. Onder de consecratie werd de vendelgroet aan God gebracht en na de mis werd plechtig het Wilhelmus gespeeld en gezongen als hulde aan ons Koninklijk huis.

Op het gemeentehuis was de ontvangst geweldig, maar wat bijzonder treffend was dat het gemeentebestuur aan de koning van St. Catharina — Jan van de Mortel — een koningsstaf met zilveren papegaai met gespreide vleugels kon overhandigen. De heer van de Mortel was zichtbaar ontdaan over deze bijzondere gift. Hij had dat niet kunnen vermoeden. Hierbij waren ook burgemeesters van de omgeving aanwezig, tussen de hoofdlieden, koningen en gildebroeders die ten stadhuize waren uitgenodigd. De heer v. d. Mortel dankte het gemeentebestuur, maar ook de zilversmid de heer Van Amelsfoort voor zijn prachtig werkstuk, dat een kostbaar gildeattribuut is. Ook werden de verdiensten van de heer v. d. Mortel belicht door burgemeester Van Hovell. „Zijn werk voor de gilden van Brabant is onbeschrijflijk" aldus de burgemeester.

Na deze plechtigheid volgde er nog een tweede, want de burgemeester kon mededeeling doen dat aan de gildebroeders Harry Schuurmans, hoofdman, en Jos van Rooij, oud-vendelier, de zilveren ere-medaille verbonden aan de Orde van Oranje Nassau is verstrekt door H. M. de Koningin. Na de opspelding speelde men het Wilhelmus en konden allen deze verdienstelijke gildeleden feliciteren.

Namens het zuster Gilde **St. Barbara** overhandigde de heer J. Chappin, hoofdman, een dubbelschild aan St. Catharina waarop stond „in vriendschap verbonden”. Een spontaan gebaar in de Vughtse gemeenschap. De optocht werd gewonnen door St. Barbara Ravensteijn.

Mooiste koningszilver: St. Cath. en Joris Geldrop.

Mooiste vogel: St. Ant. en Barbara Sint-Michielsgestel.

Mooiste juweel: St. Joris en Cath. Gemonde.

Mooiste koningschild na 1949: St. Catharina Eindhoven-stad.

Oudste schild: St. Catharina Rosmalen.

Mooiste gildevaan: St. Catharina Nuenen-Boord.

Koning: St. Catharina Helmond.

Ringsteken: St. Catharina Eindhoven-Woensel.

Klootwerpen: A. Beks, Vught. Het eerste gaan: St. Joris Gemonde. Individuele prijzen zijn niet opgenomen.

Op 3 augustus was er een bijzondere dag voor **St. Catharina**, want de kermiszaterdag werd er geschoten om het kampioenschap van het gilde. De beschermheer en mevrouw Van Lanschot-Van Meeuwen waren aanwezig. Onder de boom werd Mevrouw Van Lanschot als Beschermvrouwe geïnstalleerd door een gloedvolle speech van koning Jan v. d. Mortel. Mevrouw Van Lanschot aanvaardde deze titel dankbaar.

Verder werd G. Adriaanse als 20-jarige gildebroeder gehuldigd als vendelier. Hij ontving het zilveren draaginsigne.

Hierna nam de Beschermheer het pas gerestaureerde gildevaan om het over te dragen aan de vaandrig Cees v. d. Pasch.

Door de vendeliers werd de vendelgroet gebracht aan de heer en mevr. Van Lanschot, als beschermheer en beschermvrouwe van dit gilde.

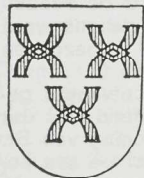
Bij het schieten werd de oud-deken Ad Schmidt kampioen, 2 P. v. Dinter en 3 M. v. Berkel. Hoofdman Schuurmans reikte de prijzen later uit.

NOORDWIJK. In het gilde van **St. Joris** van Noordwijk a. Zee heerst een goede geest. De besturen willen graag op alle mogelijke manieren geïnteresseerd zijn in het gildewezen van Brabant. Vandaar dat zij voornemens zijn in 1977 een gildefeest voor te bereiden om daar de verjaardag van 500-jaar St. Joris te vieren. Daar wordt momenteel ook het vendelen beoefend en er worden banden aangeknoopt met gilden die ook de zware voetboog gebruiken om te schieten. Meerdere bestuursleden zijn de afgelopen maanden in Brabant geweest en hebben informatiemateriaal opgedaan dat in hun eigen gilde kan worden gebruikt en verwerkt tot een viering van het belangrijke 500-jarig bestaan van een gilde in het Noorden, dat zich bijzonder hecht aan zijn verleden.

Jan Toorians

Secr. Kring Maasland

Loon op Zand, augustus 1974

Nieuws uit Beelland

Aarle-Rixtel „Kermis 1974”

Gilde St. Margaretha

Op zaterdag 17 augustus trok het bijna voltallige gilde door het dorp voor het z.g. aanzeggen van de kermis.

Het op handen zijnde koningschieten op kermismaandag, dat om de drie jaar plaats vindt, was in veler gedachten, zodat de gildebroeders zich deze dag erg „rustig” hielden, om hun kracht te sparen.

Maar zover was het nog niet.

De kermismaandag werd geopend met de Gildemis. Voorafgegaan door het blauwe O. L. Vrouwe-gilde trokken we de met rode bloemen versierde kerk binnen. Ook pastoor Tilman had zich weer volledig aan onze gildkleuren aangepast.

De meegebrachte koningsvogel werd gezegend en sterkte toegewenst.

Na de vendelgroet op het kerkplein en de gebruikelijke koffietafel in het Gildehuis, werd er in optocht vertrokken naar het schietterrein.

Een felle strijd ontbrandde er onder de 17 serieuze kandidaten. Het was uiteindelijk W. Biemans die op het gelukkige moment mocht aanleggen en zich met een welgenikt schot voor drie jaar Koning schoot van ons gilde.

Hierna volgde de gebruikelijke huldiging van de nieuwe Koning en ontvangst in het clubhuis.

Op de kermisdinsdag, officieel de dag van het O. L. Vrouwe-gilde, werden wij aange-naam verrast door „Hein” v. Vlissingen, die een prachtige dekenstok aanbood met een zilveren afbeelding van onze Patrones.

Al met al een goed geslaagde kermis voor de beide gilden uit Aarle-Rixtel.

Th. de Jong, secretaris

Een verregende Kringdag bij het Sint-Anthoniusgilde te Lierop.

Het begon allemaal zo goed toen de Kringvoorzitter Alphons Niessen op zaterdag 29 juni, na een plechtige Eucharistieviering in de kerk, geleid door pastoor Renders, op het prachtige sportpark de Renkant, de Kringdagen voor geopend verklaarde.

In verband met de verjaardag van Prins Bernhard werd een telegram van gelukwensen naar Soestdijk gezonden.

Zondagmorgen werd de Gildemis opgedragen door pastoor v. d. Velde van de Fatimakerk te Tilburg, gildebroeder van het Lieropse gilde.

Op het kerkplein werd de eed van trouw hernieuwd aan het geestelijk gezag. Loco-burgemeester Smits verwelkomde in de feesttent de Koningen en Hoofdlieden. (het gemeentehuis ligt in Someren). Toen waren er nog volop warme zonnestralen. De optocht verliep nog goed, maar vertrok al onder donkere wolken, en reeds bij het vernieuwen van de eed van trouw aan het wereldlijk gezag, vluchtte men naar de beschermende feesttent. Na onderling beraad met het organiserende gilde moest de Kringvoorzitter de wedstrijden aflossen.

Bij het uitreiken der prijzen voor de optocht, standaardrijden en tentoonstellingen dankte de Kringvoorzitter het organisatie-comité de heren Sijbers, v. d. Ven en v. d. Velde voor hun vele werkzaamheden met het organiserende Sint-Anthoniusgilde, waarbij ook kon worden medegedeeld dat de Kringdag zou worden voortgezet op Kermiszaterdag.

Op zaterdag 14 september kon de Kringvoorzitter onder zeer goed weer, al was het nu wel weer wat te warm, om drie uur de nieuwe Kringdag openen op het sportpark de Renkant en konden alle wedstrijden plaats hebben.

De Kringkoning werd Hendrik v. Helmond van het Sint-Jorisgilde te Asten.

Om ongeveer zes uur werden de prijzen bekend gemaakt.

De doop van een gildebroedertje

Op Sint-Jorisdag 1974 werd ten huize van Hubert Engelen een zoon geboren, die de naam kreeg Charles Joris Carolus Engelen, de jongste telg uit het geslacht Engelen van het Sint-Jorisgilde te Deurne.

Toen dan ook op 5 mei in de kerk van de H. Geest de doop plaats vond, was het Bestuur, Ere-koning en Keizer aanwezig om de tuigen te zijn van deze doopplechtigheid die door Pastoor Tjerk werd verricht, waarna ten huize van Hubert de beschuiten met muisjes werden aangeboden. Uit naam van de dopeling bood vader Hubert aan grootvader Toon, Hoofdman van het gilde, een zilveren schild aan als herinnering aan dit blijde gebeuren.

Peelturfkes

17 juni Bij het Sint-Anthoniusgilde te Deurne werd de kermismaandag ingezet met een plechtige gildemis, waarbij het prachtige gildevaandel werd ingezegend, dat de beschermvrouwe Mevrouw Te Strake had vervaardigd.

Na een goed verzorgde koffietafel werd naar de Holtense Molen getrokken, waar het tweejaarlijkse koningschieten plaats had.

Er waren 285 schoten nodig voordat Harrij Verbaarschot zich Koning mocht noemen. In de pastorietuin leidde de Kringvoorzitter de installatie van de nieuwe Koning, die daar voor het eerst over het nieuwe vaandel liep.

6 juli Traditiegetrouw opende het Sint-Anthoniusgilde Gemert in de Mortel op zaterdag 6 juli de kermis. Ze zingen toch ook niet voor niets over „het Mortels Kapelleke en over de Mortelse meisjes”.

13 juli Op de Koks organiseerde het Sint Hubertusgilde een schietwedstrijd voor de bejaarde schutters van de Kring. Thomas Bukkems liet zich weer eens zien als een kampioen-schutter.

25 juli Ge zult 't nie geleuven, maar op kermismaandag lijkt het op de Koks drukker als op de Kermis.

Dit jaar schoot het Sint-Anthoniusgilde om zijn nieuwe Koning en na maar liefst 230 schoten werd de apotheker de heer Lindner tot Koning van het gilde geïnstalleerd en koos zijn vrouw tot Koningin.

De erekruisen werden geschoten door Ad Laurijssen en F. v. Grinsven uit Erp, terwijl Eredeken Ferd van Thiel de winnaar werd van het extra koningskruis.

25 augustus In Someren werden bij het Sint-Jorisgilde de jaarlijkse schietwedstrijden om het kampioenschap van de Kring verschoten. Een zeer geslaagde dag.

24 augustus Het Bakelse Sint-Willibrordus-gilde werd in het bezit gesteld van twee nieuwe vaandels, een standaardvaandel en een gildevaandel. Beide vaandels werden vervaardigd bij de Zusters op Aarle's Broek en geschonken door de brouwer uit Lieshout.

Daarnaast werden nog nieuwe trommen aangeboden door de gildeheer H. v. d. Weijden uit Helmond.

31 augustus De Hervormde Gemeente kreeg een nieuwe dominee in de persoon van Ds. Boomer. De Helmondse gilden St. Catharina, St. Anthonius Stiphout en St. Anthonius Mierlo-hout brachten hem de vendelgroet, waarbij de oude deken Alphons Niessen namens de drie gilden een traditioneel welkom toeriep.

Koninklijk zilver voor een Gouden Gildebroeder

Aan de vooravond van koninginnedag toen de lintjesregen zich over het land verspreidde vielen er ook lintjes in het Gemertse kerkdorp Handel.

's Morgens begaf burgemeester Hein M.A.C. de Wit zich naar Handel, waar hij op twee plaatsen koninklijk zilver moest uitreiken.

Harry Kanter lid van het gilde St. Anthonius en St. Sebastiaan uit Gemert, die vorig jaar onder grote belangstelling zijn gouden gildebroederschap had gevierd, behoorde nu tot de geridderden, mede omdat hij een belangrijke rol had vervuld in het verenigingsleven van Handel; hij was 27 jaar bestuurslid van het Wit-Gele Kruis en daarvan was hij 9

jaar voorzitter.

Vanzelfsprekend was het gehele Sint-Anthoniusgilde present om aan hun gildebroeder de vendelgroet te brengen, waarbij zich de fanfare aansloot. Maar niet alleen aan hem werd de vendelgroet gebracht, want Handel had ook zijn tweede geridderde in de persoon van de heer P. van Bree. Nu het gilde toch daar was, rekenden zij het tot hun plicht om ook deze gewaardeerde dorpsgenoot de vendelgroet te gaan brengen; deze hulde werd hoog op prijs gesteld.

Ook hier sloot zich de fanfare weer aan voor een muzikale hulde.

H. Kanter gefeliciteerd door de Hoofdman Jan v. d. Berg van het Sint-Anthoniusgilde Gemert.